

Рж. 24376

ЖИЗНЬ

ПРЕСВЯТОЙ БОГОРОДИЦЫ

на

Якутскомъ языкѣ.

Издание Якутской Переводческой Комиссии.

Г. ЯКУТСКЪ.

Типографія Областного Управленія.

1916 г.

Рождество Пресвятой Дѣвы Маріи и введе- ніе Ея во храмъ.

Еврей омук халлантан Таңара Уола тусарин кө-
сүтәлләрин сагына Іудей діән сиргә озоролоро Та-
ңараны ытыктыр. ітәгәйәр кәсіләр Іоаким кини оҗоҗо
Анна діән. Іоаким төрдө Давид ырахтағы, Анна гә-
нә төрүт аҗабыт Аарон діәнтин атә. Бу кырдагас-
тар озолоро суох атә, ол тусуттан киниләр бәркә са-
наргыр атиләр, Киниләр Таңараттан көрдөснүттәрә
оҗоҗо кулу діән, сити гәннә тыл биәрбиттәрә Таңара-
га: бисіяхә Таңара оҗону биәрдәгинә, [оччоҗо] бисіҗи
кинини Таңара җәттигәр биәриәхнит діән. Киниләр көр-
дөсүләрин Таңара істибитә: киниләргә төрөбүта кыс,
ону киниләр Марія діән аттабыттара.

Ускаҗ хоту- атәр атиләр, Кыс Марія үс сәса тую-
лутугар Іоаким Анна ікки Таңараҗа биәрбит тылла-
рын толорбуттара. Киниләр бары урӯларын, кыста-
рын да җүөгәләрин ыңыртан баран, Таңара ырыа-
тын ыллы—ыллы, Таңара җәттигәр илниттәрә. Ыйах
бысыгынан бары Таңара җәттигәр кәлбит җону аҗа-
быт Таңара җәттин аныҗар җосуйар атә. Кыс Марія-

лы Таңара діятин аныңар Захарія діән архіерей
маңнайгы алабыт тосудан алгабыта, олғаннә Кініні
бәһәтә сылта бірдә сылңар Святойдар Святойдарын
Хос ісігәр киләрбитә. Бу хәннінә Иоаким Анна іккі
діәләрігәр тәннүбүттәрә. Ол кәнтән ыла Кыс Марія
Таңара діәтигәр олохсүһбута. Таңара діәтигәр Кыс
Марія үөрәһәр әтә Таңара ыһагыгар, соллох күнү-
гәр Таңарага үңәр әтә.

Республиканская библиотека
им. А. С. Пушкина
Дкутск

ЖИЗНЬ ПРЕСВЯТОЙ БОГОРОДИЦЫ.

Глава I.

Рождество, дѣтство, юность, обрученіе.

Маңнайғы кісіләрі -- Адам, Ева іккіні, абасы мо
зой ісібар кірән албастан айыға кілләрбітін кән
нә. Айі Таңара әлпйтә: „дахтар уңуора ұлтұрұтұоҗә
моҗой басын“. Бу тыл бысытынан, Айі Таңара ана
быт кәміҗәр төрүөх тустак бара сүбү ан-дойдубуту
җар, Ыбыс-ырас, бәрт Святай Кыс Хотун, Бысачы
быт Ыйәтә буолуоҗун тусуҗар. Кіні тусун төсө айы
та быртаҗа суох буолуоҗун, төсө ыбыс-ырас буолуо
җун, төсө сырдык святой олохтох буолуоҗун билләр
бітгәрә урут Святой Пророктар: билләрбитә Кіні тү
сун Айі Таңара, Бәйәтә даҗаны хоҗобур да суолла
рынан түсүянарінән даҗаны.

Айі Таңара анабыт кәмә ситә туҗасабытыҗар,
Іерусалим горадтан үс хонуктах дойдуба, Назарет
дйән аччыҗый городка оларбуттара көнө кырчыксыт,
ситә кырчыбыт кісіләр Іоаким Анна дйән. Кініләр
умнасыттарҗа, цадаңыларҗа бәрт асынылах буелан
нар, тыл ісібар Таңара киниләрҗә туҗу биәрбитін, үс-

гыммыт бірдәрин тарҗатар әтиләр бу кысаалҗалахтарҗа, онтон үс-җыммыт іккітин аңардан биәрәр әтиләр Таңара җәтиҗәр, байәләрин ітімҗиләриҗәр, аймахтарыҗар, уруларыҗар да көмөлөсөллөрүҗәр халларар әтиләр үс-җыммыт бірдәрин-әрә. Маннык асыныҗас, өс-ыарымсах буолан, көнө кырҗыксыт буолан, төлору ырас майҗылах олорон, киңиләр бәркә санарҗан, бәркә уйадыһан сылҗыбытара, оҗо төрүөбәтәҗиттан. Оччотоҗу көмҗә оҗо төрүөбәтәх киңиләрин еләр хосулурда әтиләр. Онон киңиләр әдәр еастарыттан ыла кырҗыахтарыҗар дјәри, Айи Таңараттан оҗону көрдөсө-турбуттара; оҗо төрүөтәҗинә, ону Айи Таңараҗа туттарыах буоланнар. Бу әрәри оҗо төрүөбәтәҗә киңиләрҗа. Бірдә Иоаким Јерусалим гөрод Таңаратын җәтиҗәр җертва биәрәри, Таңара күн онно кирбиҗиҗәр, оччотоҗу Архјерей, Иссахар дјән хомурбута киңини оҗото суох дјән. Онү істән-баран Иоаким бәркә күтуруайан таҗыста Таңара җәтиҗиттан, әтә—әтә: „Барыларыҗар бүҗүн Таңараҗа үөрәр күн буолар, оттон миәхә-буоллаҗына ытыр күн“. Киңи җәтиҗәр барбакка, барда ічҗитәх сирҗә: онно тийән түөрт-уон күн туххары ыты—ыты көрдөстө Айи Таңараны: „Авраам Патриархә ситә кырҗыбытын кәннә оҗону биәрбитің күрдүк, миәхә да кулу“ дјән.

Ойоҗо Анна олох дойдутуҗар Назаретка олорон ісҗитә, киңи әрин Иоакимы оҗото-суоҗун ісҗин Таңара җәтиҗәр Архјерей хомуруйбутун. Ол тусуттан киңи әмиә әрин күрдүк, орлук киҗәйән көрдөстө Айи Таңараны

букурдук атан: „Барыларга үөрэлләр оҗолох буоланнар, мин — әрә оҗото — суоххун, иччитәх, ута — суох сир курдук. Айи Тойон, Айи Тойон! Ан Сарраҕа (Авраам Патриарх ойоҗор) кырдыбытын кәннә үөл — оҗону биәрбитнң әбәт; исит мизин даҕаны; төрөһүһүнүн Бәйһәгәр аҗалаһ биәрһәм: Ан аҗының кини иҗһәр аҗаныаҕын исин“. Букурдук үңцүтүн кәннә, сөнһө инһиҗәр Айи Таҗара Ангела кәләһ түрәһ иттә: „Аһ көрдөсүң исиннә; ытырың — соңуруһ былыттары цөлө таҕыста, хараҕыһ ута түстүләр, Айи Тойон престолун инһиҗәр. Ан төрөтүөң аҗыстаммыт кыс — оҗону, кыс — оҗолорһон хайаларыһаҗар да үрдүвү. Кини түсүҗар аҗаныаҕа бары киеи үңура. Киниһән аһ — доһлуҕа бысаһны бириәһләҕә, Кини атһаныаҕа Марја дһән“. Анна маны истаһ, үөрән барда Иерусалим горада, онһо Таҗара цһәтин иҗһәр Айи Таҗарага махтаһы биәрһәри, түөх төрүөтәҕинә Таҗараҕа туттарыһам дһән, әһңит тыһын да бөбөрһөтөрү. Иоакимһа даҕаны иччитәх сирҕә Таҗара Ангела көстөһ иттә: „Айи Таҗара иситтә аһ көрдөсүвүн, ойоҗуһ Анна төрөтүөҕә кыс оҗону, Киниттән иккһәңңитиҕәр үөрү буюлуоҕа. Мин тыһым кырдыҕар, ол бәһлһгин түсүҗар бәр Иерусалимһа, онһо кысыһ — көмүс аңҗа булуоң бәһһәң ойоххун, мин киниһә әмиә тыллабытым бу үөрүһү.“

Бу доллох кырдаһастар, ангел әһңит сиригәр үөрүлһхтик көрөһн кәнһәттиләр бәһһә — бәһһәлһриҕәр ангел тыллабытын. Ол кәннә Таҗара цһәтиҕәр кираһ, махтаһан җертһаны биәрән, улаһан үөрүһү кытта төпүл-

нүләр ияләриңәр Назаретка. Манна Анна хат буолан төрөттө Кыс оҕону; аттатылар Кинини Марія диян, ангел аһитин хоту.

Субу Кыс—оҕо үс сасын туолоҕар дияри итиллибитә иятіңәр. Ол кәннә Иоаким, Анна иккі Таңараҕа тыл биәрбиттәрин бысытынан илцә бардылар Кинини Иерусалимга бар Таңара иятіңәр, онно Таңараҕа туттарары. Ол Таңара иятіңәр уруккуттан даҕаны Таңараҕа тардыстыбыт кыс да оҕолор, вдовалар даҕаны озорор атилар Таңараҕа үңән, үтүө майҕыны тутан. Иоаким, Анна иккі Иерусалимга тиһән, Кыс—оҕолорун Марияны Таңара иятіңәр килләрин омордору баран истахтаринә, киниләри кытта атын да кыс—оҕолор, улахан да дон убатыллыбыт свѣчилары илilәриңәр тутан, тиәрдән испиттәрә кинини Таңара иятіңәр дияри. Онно тийбиттәрин кәннә, Таңара иятин иситтан аҕабыттар Таңара ырыатын ыллы ыллы, тосуйа таҕыстылар Анна оҕотун Марияны. Таңара иятин клиросын маңайҕы үктәбиліңәр турорбутун кәннә, үс—әрә састах кыс—оҕо бәйәтә ыттан барда үөн—ордуҕа биәс үрдүк үктәл туххары. Бу иктини көрөн баран барылара сөхпүттәрә. Онтон Архiereй килләрдә Кинини Таңара иятин исіңәр бар Святойтан—Святой хоско; былырҕы ыйаҕынан онно дахтар аймахтаҕар буолуох, аҕабыттар даҕаны кирбәт атилар, арай Архiereй сылҕа бирдә рә кирәр ыйахтах бара. Бу барыта Айи Таңара насалынан буолбута. Дон маньы көрөннөр бәркә сөзөн иктирҕәбиттәрә. Ол кәмцә, Айи

Таңараттан ураты кім да білбәтәүә әбәт, ангеллар да білбәтәхтәрә Айі Тойоммұт, Бысаычыбыт, бісіғіні бысыағын тусуғар кісі буоларын, субу Кыс—оґо Маріяттан төрүөгә діән; субу Кыс—оґо Марія Кіні Ійәтә буолуоға діән.

Кыс—оґо Марія букурдук ціктік Таңара цітіґәр олохсуйа кірәп, олардо ондо уон—ордуға бәсіе сасығар діәрі. Таңара цітіґәр баллара оґолору ітәр, харайар, үөрәтәр таңарасыт цахтаалар, элортон Кыс—оґо Марія үөрәммитә Таңара суруғун ағарға, ол кәпнә істәнәрґә, байарға, сімәхтірґә, атын да цо бурға.

Святой Кыс—оґо Марія, күнтән — күн айы тардыстар буолла ордук Айі Таңараға Кіні сүрәґін санытын ісіґәр соботох Айі Таңаравы—әрә тутан олорбута. Кіні бәрт ағыйахтык кәпсөтәр әтә, бір да күтүр кусаған тылы ацпәтәґә, толору — намын — сымнағас сүрәхтәх бара, бірдә да кысырбат әтә. Кіні күнү асарар—әтә Таңараға үңүн, Таңара суруғун аған, туғу—әмә цоғурдан оңорон, үкә аґабыттар таңастарын сімәхтән оңорор бара. Асылығын ағалара Кініәхә Айі Таңара ангела. Бірдә Захарія Архіерей мавы тубәсә көрөн, ціктірґүн санага: „бу буоларай Бысаычы Ійәтә буолуох Кыс—Хотун, Пророктар ацпәтәрін хоту“.

Кыс—оґо Марія ағалах—ійәтә әрдә таңара лабыттара, оной Марія оччубуй оґо әрдәґиттән тулайах халбыта; тулайах—оґо асытын, кысаґа-

тын сүрәвин исібар білән, өйдөн сылшыбыта. Манан Кіні бары әрәмцитін Айі Таңараға—әрә уран, Кіні—әрә олоххо Көмөлөсөччү буюлуоға діән, Кініттән —әрә цоллонуом діән озорбута.

Кыс—оҗо Марія уон—ордуға төрдүс сасын сип-нітін кәннә, оччотоуу Архіерейдар әттіләр Кі-ніәхә, мантан антах Кіні әрҗә тахсан олоруох түс-тах діән. Онуоха Св. Кыс Марія әттә киниләрҗә: „төрүөтәхпиттән мін анаммытым Айі Таңараға, ол бысытынан мін үйәм туххары халыахыын баҗара-бын ырас кысыпан“. Бу тылы істәп сөҗөн, тууу—зыяахтарын булумна, көрдөстүләр Айі Таңараны, Кіні Бәйәтә бу Кыс—оҗо түсүн билләрдин діән. Ба-рылара үңүттәрін кәннә, Захарія Архіерей, Таңа-раға ылыр таңасын кәтән кірдә Таңара ціятін бы-сын ис—хосуҗар. Онно Айі Таңара ангела киниәхә көстөн әттә: „Захарія, хомуй ойоҗо—суох—әр—кісілә-рі Давид ырахтаҗы уңоруттан, киниләр аҗаллынар бәйәләрін тайахтарын Айі Тойон билләрини биәрбит-кісітіҗәр туттар Кыс—оҗону (Маріяны), Кыс сатын харыстыаҗын түсуҗар“.

Святой Захарія Архіерей, ангел әппитін хоту-цасал оңорон муста Давид уңоруттан бар ойоҗо су-ох әр—кісіләрі: ол кәннә тайахтарын ылап, Таңара-ціятін исібар уран баран үңтә Айі Таңараға букүр-дук әтән; „Айі Тойон Таңара, көрдөр сөбтөх әр—кісіні, Кыс—оҗо сатын харыстаччыҗы“. Букәннә тай-ахтарын көрбүтә, арай бір тайах цвѣтки буюлан сы-

тар äбит, ол үрдүзär голуб дiан көтөр оларбута. Субу көтөр төттөрү — тары көтөн баран äлиäлгä (тöбү, рүйдä) Иосиф дiан агыс — уоннах, кырцагас, вдови буюл- бут оюннор басын үрдүнän. Цвѣтвы буюлбут тайах- кинiänä барын бысытынан, көсөр да кинi үрдүнän äлиäлбiтинän, биллär субу кырцагаска, Кыс—Хо- туну Марiаны Äйi Таңара туттарар дiан. Субу Иосиф уру киeи бара Святой Кыс—Хотун Марiаға: кинi бiйiätä түйөрт уолаах, iккi кыстаах äтä, Иосиф оюн- вор бара бiрт көнө савааах, ырае сүрiктiх, бiрт ымынағае, таңарасыт киeи, кинi дааацы киeи бара, мас үлiätin үлiän, ошон iгiлän оларбута.

Архiерей Захарiя Иосиф оюннорго тайағын бiй- рiрин сағына äтгä: „än ылан харайан,—харыстан одор Кыс Хотуну Марiаны“. Соиво Иосифы, ыбые— ырае Кыс—Хотуну iккiнi iлi охсусуннарлылар. Кiп- сiн бар, Ыбые—ырае Кыс—Хотун Марiа бiркi са- нарбабыта, Кинiнi Таңара пiятиттiн араран киeиäхä бiäräллiрин көрөн. Онуоха Äйi Таңара билiрбiгä Бi- нiäхä Бiйiätin көңүлүн, көнө кырцыксыт, ытык кыр- цағае киeиäхä—Иосифка барарбыттан куттаныма дiан.

Цон саналарыгар Иосиф, Марiа iккi чахчы бiр- зäсäläхтär ар ойох журдук көстүөх тустаах äтiлär, iлi бiрсiбитiрин бысытынан. Ол оннук буюлбатаға. Кырцағае Иосиф Ыбые—ырае Кыс—Хотун Марiаға бара iтiчiнän, харайаччынан, кыс сатын харыстач- чынан. Ошон, Кыс—Хотун Марiа Иосифы кытта, оч- чотоуу ыйаах бысытынан iлi да бiрсiспiт буюлар,

халбыта Ыбыс ырас Кысынан.

Иосиф, Ыбыс — ырас Кыс — Хотуну Маріяны діятіңәр іцән килләрбѳтін кәннә, Кіні олоубута онно, Таңара діятіңәр олоубутун курдук, Таңарага үңән, Таңара суругун аған, істанән, үләән.

Глава II.

Благовѣщеніе, Посѣщеніе Праведной Елисаветы,
Иосифъ обручникъ.

Ыбыс — ырас Кыс — Хотун Марія ытык — кырдағас Иосиф діятіңәр олорон бірдә Исаія Пророк книгатын арыһан ахшыта маннык тыллары: „чә, бу, Кыс, ісіңәр үөскәтән төрөтүөҗә Уолу, ат біәриәхтәра Кініәхә Еммануил діән: бу буолар Айі Таңара бісіңіні кытта діән, . . . Маны аған бүтәрән, санан, тойоннан олардо: „ханнык — әрә дүсүпнәх, төсө — әрә сырдык — ырас майбылах буолуох тустағый сүбу әтиллибит Кыс; мін Кіні жулута бағас — буолбапшың әбәт, Кініәхә үләліәм, хамныам әтә, бу сүрдәх үрдүк дікті суолу көрүөм да әтә. Бу бағалах санатын кытта Айі Таңараға дікті Уолу төрөтүөх буолбут Кыс — хотунца таласан, бүтүн бәйәтін Айі Таңараға туттараң олардобуна, арай бу, сырдык Архангел Гавриил Кініәхә

кәлән әттә: „Ү өрәр буол, Благодатнай! Айи Тойон Айи-
 иңи кытта! Алгыстахын Ан дахталар ортолоругар!
 „Ыбыс—ырас Кыс—Хотун Марія бу тылы істән уо-
 луйда. Онуоха Архангел әттә „куттаныма, Маря,
 Ан абат Таңараттан алгыстах буоллуң. Чә. бу, іс-
 кәр оҗо үөскүөҗә, төрөтүөң Уолу, ат да біяриән Кіні-
 аха Исус діән. (") Марія әттә Архангелга: „хай-
 тах буолуоҗай бу, мін әрі білбәнлик абат? Маныа-
 ха Архангел әттә Кініаха: „Святой Тын кәлйәҗә
 Ан үрдүҗәр, барытыттан үрдүк Таңара күсә сабыаҗа
 Айиңи, ошон Айиңиттан төрөччү Таңара Уолунан ат-
 таыаҗа.“. . . Маныаха абі Таңара тыла сыса буолба-
 тын біләрәрі, Архангел кәлсәтә Маріяга хайтах
 Кіні урута кырдаҗас әмәхсін Елисавета, Захарія
 ойоҗо хат буолбутун, Иоани Предтечаны төрөтөрүн.
 Оччоҗо Марія намын—сымнаҗас сүрәҗиттан әттә:
 „Бу мін Айи Тойон кудутабын, буоллун Міаха Ан
 тылың хоту.“ Бу тылы әтәрін кытта сонно Святой
 Тын Кіні үрдүҗәр кәлбітә, үрдүк Айи Таңара күсә Кі-
 віні сапыта, кісі ойө ілән—ылбат діктінән үөскәтә
 Кіні ісіҗәр Айи Таңара Уола кісі буолары, —бісіҗіні
 абасыттан, айыттан, кырыстан, өлөртөн бысыаҗын
 ісін. Ыбыс—ырас Кыс—Хотун Марія толору намын
 —сымнаҗас сүрәхтәх буолан ітіннік, кісі ойө сатан
 санабат үрдүк долҗо тікәән, үрдәтә хайа да сырдык
 ангеллардаҗар үрдүктүк. Сүбүрдүк үрдән, Кіні
 Бәйәтін уаханнык санамматаҗа, үтүө мәйҗын ісін

(“) Исус діән ат „Высаччі, діән буолар

ітіннік үрдүк полбо тігістим діэн тойончоботоҕо; Кіні сін урукбутун күрдүк толору намын—сымнаҕас майҕы тынан тутубута Байятин. Чахчы үтүө—сымнаҕас сүрэх ітіннік буолар; үрдәтәххә улутуйбат, намтатахха абарбат

Билән өйдүөхпүтүн сөптөх: Айи Таңара намын—сымнаҕас сүрәхтәхтәри таптыр. Туох да тусна үтүөнү оңорботох да буолларбын, намын—сымнаҕас сүрәхтәх долтон матыаң суоҕа, ол кәриятә, төсө—әмә әлбәх үтүөләх да буолларбын—улутук, бәрдімсік буоллаххына, бысанарың ітәҕәлә суох буолар.

Ыбыс—ырас Кыс—Хотун Марія урута Елизавета хат болбутун Архангелтан істәп баран, сотору барда киниәхә, кинини кытта бірҕә үөрәри.

Урута Елизавета олорбута уоһордуга іккі көстөх дойдуга. Онно Марія тийбитин кәннә, Елизавета тосуйаа тахсан, Святой Тынынан туолан, әттә Киниәхә: „Алҕыстаххын Ән цахтамлар ортолоругар, Ән да іскәр Үөскәбит алҕыстах. Хантан бу миәхә, Айи Тойонум Ійятә кәллің “ . . . Маныаха Марія әтә: “душам Миәнә үөрән Айи Тойону хайҕыр, тыным да Миәнә үөрдә Бысыр Таңарам тусуғар.” Бу да кәннә, Айи Таңараҕа хайҕал биәрән үөрбүт сүрәҕиттән әлбәх да тыллары әңшә.

Ыбыс—ырас Алҕыстах Марія Елизавета тіәтіҕәр үс ый туххары олордо.

Кырдаҕас Елисавета, үрдүк, Святой кісіні Іоани Предтечаны—төрөтөрү ғынан, Алҕыстах Марія Айи Тойон Іисус Христос ійятә буолары сыздан, үс

ый тухтары іккіян бірүә олорон, Айи Таңара үрдүк суолун сушту сәсәрүәспиттәрин, тойонносуттарын, санабыттарын кім сатаи әтиәҗай, кім сатаи кәңеіәҗай?

Биеҗи айылахтар, бәйә—бәйәбитин ытта көрсөр күммүтүҗар барбаҗы сәсәрүәсәрбит кәриятә, тусата сооҗу—саңарсарбыт оякуҗар, аңардагы бу ан—дойду—җиәнин тойонносорбутунаҗар, чычас өйбүт тийәҗинән, мөлтөх сүрәхпін кыайыаҗынан Айи Таңара үрдүк суолун сәсәрүәсәрбит буоллар, төсө—әрә тусалах буолар әтә биеҗәхә бу да сырдыкка, кәңеҗәски да үйәҗә! Алгыстах Кыс—Хотун Марія урутуҗар Елисаветаҗа үе ый олорон бараи төнүннә дийтүҗар Назаретка. Оноо. Святой ытык кырҗаҗас Іосиф, урукку өттүҗар Кинини толору Ыбыс—ырас диян, үрдүк святой диян санаи, үрдүктүк ытыктабыта бара, біліҗин буолаҗына уорбалыр буолаи Ыбыс—ырас Маріяны, айылах суолунан хат буолаҗа ду диян. Онон бәркә санарҗата, бәркә нурутуйда бу ытык кырҗаҗас кісі.

Маны Кыс—Хотун Марія сәрәйән білгә. Ол әрәрі, хайдах хат буолбутун кәбсәбәтә, сін ітәҗәйи соҗа диян. Бу кәяне Айи Таңара Кинини ангеллардаҗар ордук үрдәппинин кәпсәи оңостуоҗун баҗарбатаҗа, намыс—сымнаҗас майҗытын бысытынан. Онон, тузуда әннәкнә асараи олардо бу сымыйа уорбаны. Мантаи антах Ыбыс—ырас, толору Алгыстах, Кыс—Хотун Марія Богородица, үрдүк үөрүтүн кытта тәнҗә арахпатахтара Киниттән сүрдәх сор, муң, әрәй, кысаҗа, сасыи уетатыи тухтары. Ону барыи Кини

Бир да тылы тасарбакка тулунан асарар äтä. Бу да-
заны сымыйа уорба дәлә ыарылахтык кирбäтäгä буолуо
бүт ырас, сырдык сүрәҕин исиҕар. Бäl биеҕини айы-
лахтары сымыйанан уорбалатахтарына, бäl ол сү-
рэхпитин убатар буолар äбät.

Святой кырцазас Иосиф, Кыс—Хотуну Маріаны
асынан, харыстан, үсүҕар тийән, сананна Кинини ки-
етäйҕинән бәйбәттигән араран ытыаҕын. Манныҕы са-
наммытын кәннә Айи Таңара Ангела тұлүҕар костөн
äттä киниäхä, Маріаны бәйбәҕин кытта олордуюоххун кут-
таныма дiән, Кини исиҕар үөскäбит бар Святой Тынтан.
Төрөтүөҕä Уолу, ат биäриән Киниäхä Иисус дiән. Ки-
ни бысыаҕа äбät Бәйбәтин доннорун киниләр айыла-
рыттан. Святой Иосиф утуттан усуктан, хайа да үөрүт-
тән ордук, үөрән, мантан—антах кини Ыбыс—ырас
Кыс—Хотуну Маріаны уруккутүнаҕар ордуктук ыты-
зылыр буолла; Кини харалтатын тусуҕар туохтаҕар
да ордук кысанар буолла. Быса äттäххä Святой Ио-
сиф билиҕин, Кыс—Хотуну Маріаны, Кини Кими төрө-
түөҕүн биән, бары ойүн, санатын, Ыбыс—ырас Кыс-
Марія тусуҕар, Кини төрөтүөх да буолар Айи Тойон
Христос тусуҕар уран олорбута.

Глава III.

Рождество Христово. Срѣтеніе, бѣгство въ Египеть.

Ыбыс—ырас кыс—Хотун Марія Айі Таңара Уолун төрөтөр кәмә чузасабытын кәниә, ырахтабыттан ыйах табыста, ким хайа городтан төрүтәх, ол городка сурулуниун дийи. Ыырцазас Исиф „Виолеем дийән городтан төрүтәх буолан барда онно Марияны кытта суруллары. Виолеем город киниләр озорбут городттарытан Назареттан үс күнтән ордук айаннах сир әтә. Төсө—әмә сылайан, әрәйдәян Виолеемца тийән баран, киниләр хонор дийи булбатахтара, дадань да буоланнар, муниүстубут да цон әлбәүиттән. Онон киниләр хонук сирдәрин булулар сүөсү хайар тымны хаса исивәр. Бу кысазза буолбат дуо?

Манна киеі ойө кыайан санаан әпнәтинән, Кыс—Хотун Марія ыалдыбакка, Ыбыс—ырас Кыс барып-сүтәрбәккә, төрөттө Айі Тойону Исусе Христосу, биеігі тусууту зар Таңара әрәри киеі буолбуту. Богородица Озотун сулан урда күкүр (долборук) исивәр, өнтон атын сир суобуттан.

Ұрлук Айі Таңара киеіні таутан, асынан, аба-сыттан, айыттан, кырыстан, өлөртөн бысмазын ісін, іті курдук намтатта Бәйәтин. Маны сүпту өйдүөх бар әтә—әбәт; маны сүпту саныах бар әтә, әбәт Киниыах

көскілін кәсімнә олорон, Христос асынытыттан манымылахпыт ісін. Сол түн манысыттар сүөсүләрін маны олордохторуна, арай әміскә сырдык Ангел кәлән тыллата кіниләрвә: ан—дойду Бысаччыта Христос төрөтө діән, ханна төрөбүтүн, ханна сытарын ону да билләрдә. Маны билләрәрін кытта бәрт әлбәх Ангеллар көстөн ыллаетылар бужурдук: „Үөсә бар Таңараға слава (бары үтүө)сир үрдүбәр (ан—дойдуга) әйә, дон ыккардыларыңар үтүө көңүл“.

Субу доллох манысыттар бастан кәлән үңцүттәрә ан—дойдуға Нирәй оҗо бұолан кәлбиг Айи Тойондо—Христоска. Киниләр кәнниләриттан үңцүттәрә Киниәхә, сүзүс ыйбытынан кәлбиг (Волхтар) діән, үөрәхтәх омуқ дон. Ахсыс күвүбәр Нирәй—оҗоҗо ат биәрдиләр „Исус“ діән. Архангел әшнитәнәл. Түөрт—үөн күнә туомарыңар, ыйах бысытынан Иәтә, Иосиф иккі Нирәй—оҗолорун ағаллылар Таңара діәтибәр. Онно Сүмеон діән бәрт кырдағас таңарасыт кісі тосуйда киниләри. Киниәхә урут Айи Таңара билләрбитә: Христосу көрө ілігінә өлүө сүоҗа діән. Бу Сүмеон Святой Тын билләрбитәнән, бу Нирәй—оҗо Кимин билән, ілітибәр көтөвөн ылан, үрдүк тылынан Таңараға хайғалы биәрән, махтанан әттә: „Басылык! әшнитің хоту Бәйән кулуккун ытән әрәгін аны әйәләхтік, Ән бары дон сырайын иннибәр бәләмнәбит бысырғын, Таңараны билбәт омуқтары сырдатар сырдыккын донун да Израил славатын мін харахтарым көрдүләр әбәт“. Бу кәннә әттә Иәтибәр Маріяға: „Ән душағын

болот цолө кiрiäвä. Бу кiннiкi äтiллiбiт тыл тiсö ыараханнык кiрiäх тустах äтiй Богородица сурäдiн iсiзäр? Мантан ыла бу тыл кiн сурäдiттiн арахматä: мантан ыла Кiнi бu тылы саны—саны толору үөрүнү көрбөтбө. Ол äрäри, сүвтү Айи Таңара хө нүлүзär Бäйiätин туттарар бuолаи, Кiнi бäläm äтä бu да сурдäх бiллäри тыл хоту бuолобу ылыиан агарыабы тузу да äпшiккä.

Святой Сумеону кытта бара онно барт кырдас Святой äмäхсiн, Анна Пророчица дiән. Кiнi äмiä үрдүк тылыиан тосуйбуга Нiрäй—офону, Кiм барыи бiлән.

Ирод ырахтары Христос төрөбүтүн Волхитартан iстән, Христос кiнi ырахтары—солотун былыианга—дiән санаи, сорунна Кiнiнi өлөрүбүи. Ол тусуттан Ангел Иосифна түлүзär көстөн ыйда, Офолох—Iйiätин Египет дiән омук дойдутузар iлца бардын дiән. Ол хоту Иосиф Iйäläх—Офону осел дiән көлө үрдүзär олордон, бäйiätä саты хамаи, аианната Египет дойдутузар.

Кiнсäңцä бар, баран iстäхтäринä бiр сiрзä кiнi-лärзä тубäстiлär разбойниктар (түбкүттär) ондкiнiлär талары ымыттарын, бiр разбойник бuойда доботторун. Маныха Богородица äттä: „Бу Ого үтүө төлөбүрү бiäриävä äйсiäхä“. Сүбу разбойник хойут Христос үңуо өттүзär тараччы тардыллан, сонно iтäбäйiән, бастан кiрдä рай iсiзär Таңара Царстватызар. Кiнi äпшiтä: „Äйи Гофон азыи мiзiн Äн цар-

етваҗар кәлләхинә.“ Маныха Христос әһәтә киниә-хә: „Бүбүн Миҗин кытта бар буолуоҕо райҗа“. Бисиги даҗаны айылахтар атаҗастаммыттары, баттаммыттары көмүскән оһорон айыбыт, буруйбут иһин Айи Тойоммут бу сырдыкка іәстәҗинә, ону ыһынан тураммыт күн — айи, тура — тура көрцөсүөһиүтүн бар әбәт: „Айи Тойон аҗын миҗин Әһ царетваҗар кәлләххинә“ дийән.

Мария, Исциф ікки Египетка айаннан ісан, атың даҗаны әрайи, кысалҗаны көрбүттәрә аҗыһах буолбатаҗа, цикти да суол көстүбүтә әлбәх. Египет бәртити дойду буолар. Манна тийән, бу дойду устун баран істәхтәринә, бирдә сынһанары тохтобуттара бир улахан бараҗай мас аттыҗар. Ол мас соһно бәйәтинән токуруйан халхалата кинилари күн уотуттан; бу кәһнә ол мас сәбирдәхтәрә ыһаҗарҗа әһтәх буолбуттара. Маны кытта ол мас тасыҗар чәҗән ырас у сүрүбүрдә. Бу у токуруйбүт мастыһа аһыһа дийәри баллар.

Бирдә әһиә, Гермополис дийән городка кирән істәхтәринә, бир күтүр улахан мас сирҗа дийәри токуруйан үңиүт курдук буолла.

Олохсуйар сирдәриҗар тийбиттәрин кәһнә, Египет дойдутун устатыһа туххары бар әһәүттәр барыһара тохтон, үлтүрүйән халбыттара.

Манан барыһыһан Нирәй — оҗо Таҗара барыһа билләриән іһәтә. Египет іһәҗар төсө өр оһорбуттара билбәт: хойут Ангел ыһыһыһан төһиүбүттәрә урукку олох дойдуларыҗар Назаретка.

Глава IV.

Исусь Христось до тридцати лѣтняго возраста.

Исусь Христос Кіеітін бысытынан отут сасыбар діәрі озорбута кіміәхә да білбәккә Назарет городка. Бәйәтін төрөбүттәрізәр: Бозорәд ца, Иосиф іккізә, Бәйәтә бийрбѣт ыйазын бысытынан бас бәрінан, Иосифка ұләтқар да көмөлөсөн озорбута. Мантан атыны, отут сасыбар сұрәхтәнізәр діәрі Исусь Христос туғу — ғыпан озорбутун. ону кім дағаны біләрбәтәзә бисіәхә; ол барыта халла бұтәйі кістәлән ісізәр. Ону барытын Ійәтә, Иосиф іккі — әрә білән, көрөн озорбуттара. Исусь Христос үон-ордуға іккіләх сылдан Таңара ціәтқар кірән, сонә үөрәхтәхтәр ортолорузәр озорон, Таңара сурубун аған, ол төлкөтүн, кәскілін ыйытан, тойоннон іспіттән барыларә сұрдәхтік сөзөн ціктірзәбәттәрә. Бу мань біләрбәтә бисіәхә Апостол Лука сурұйбут Евангеліятызәр. Кіні маньаха әбі әһнәтінән, сонно Таңара ціәтқар озордоғуна Ійәтә, Иосиф іккі Кініні сұтәрән, үе күн туххары көрдөн булумна бәркә куттаммыттара. Бу Ійәтқар Богородицаға муң әрәй буолбатаға буолоу дуо? Хойут Таңара ціәтін ісізәр Кініні булан, Ійәтә сұтәрән куттаммыттарын әһнәтқар, Исусь Христос әттә Кініәхә „Тоғо көрдү сылдыбыккыт Мізін? Мін Ағам ціәтқар бар буолох тустахын, ону әсізі білбәккит дуо?“

Бу тылларынан Кіні білээрдә Таңара Уола барын,
Святой Таңара Троица бирдәрін. Маны кім да өйдө-
бөтөбө, арай Ийәта Богородица бутыллары өйдөн
сүрәһин исизәр хатабыта.

Айи Тойоммут Исусе Христосе кісін бысытынан
бас бәрінәр әтә Ийәтиңәр, кырцағас да Иосифка, ұлағә
да көмөлөсөр әтә. Бу буюлағына бісіңи, төсө кіңий-
ән тураң ытыктыах, бас бәриниәхшити Ийәләх-аға-
бытыңар, төсө кысанан тураң киниларғә көмөлөсөүөх
түстахытыи бары әрәйдәриңәр, кысалғаларыңар. Ма-
ны сапыр буюллахха, маны тойоннур буюллахха бары
сүол сатанар буюлуоға. Кырцағас Иосиф таңаралабыта
сүе уон сасын туюлан баран. Кіни таңаралабытын
кәннә Богородица итиләрин түсуғар ордук кысалғалах-
лык озорор буюлла. Кім барый дадаңытык озороччулар,
кысалғалахтык сылчаччылар! Сататың бәйәгити Бо-
городица озорбутун оловун истаңцит Кіни айыта быр-
таға—сүох, Ыбас—ырас әрәри, хайа да сырдык ан-
геллардағар үрдүк святой әрәри, дадаңытык, кысалға-
лахтык озорбута бу сырдыкка. Оя кәннә бісіңи айы-
лахтар туюх діәммит курутуйуохнутун сөптөбуй? Айи
Таңара кәнәбәски үтүө олох түсуғар, дадаңытык,
кысалғалахтык озорор олобу анатарына!

Глава V.

Выступление Христа на проповѣдь, страданія Его.

Айи Тойоммут Исусе Христосе тѹох тѹсувар ан —дойдува Кісі буолан кѣлбѣтин толорору, огут саеы-вар сѹрѣхтѣннѣ Иордан діан ҫрѣххѣ, [ѳрѹскѣ]. Сѹрѣх-тѣбѣтѣ Кініні Іоанн Предтеча. Сѹрѣхтѣннѣн барап Кі-ні іччѣтѣх сѣрвѣ барап, оино тѹѳорт уон хонѹк тухха-ры Кісітин бысытынан куранах кѹиннѣммітѣ. Бу кѣм-тѣн ыла Кіні тахеан ҫѳрѣтѣр буола цоннору бары Тацара кѣскіліҫѣр. Кіні ҫѳрѣвѣ цѣц Айи Тацара ҫѳрѣ-вѣ буолан, чыка атын аҫтѣ оччототѹу ҫѳрѣхтѣхтѣр, бѣ-лѣтѣмеіҫѣр да фѣресеіҫдар ҫѳрѣтѣлѣіҫрѣннѣҫѣр. Маны кытта Кіні цѣктѣ да сѹоллары кѳрдѳрѳн — Бѣйѣтин со-вотох утѹѳ кѹстѣх тылынан ыалдыбыттары ҫтѹѳртѣн, ѳлбѹттѣрѣ тѣліпнѣртѣн сылцыбыта. Опон цон Кініні ітѣвѣйѣн батысан сылцыбыттара. Маны ҫѳрѣхтѣхтѣр, фѣресеіҫдар, архіереіҫдар кѳрѳн, улутѹк—кѹсаҫан са-валарынан, Тацара Уола Ысааччы барын білімнѣ, ама кісі курдук санап, Кішіѣхѣ ѳстѳнѳн, ѳлѳрѹѳхтѣ-рѣн баҫарбыттара Кініні. Улутѹмаҫай майҫы бѹкур-дук муҫарар кісіні. Богородица маны істѣн, кѳрѳн тѳсѳ муҫнаммыта буолой сѹрѣҫін ісѣҫѣр, Христосе тѳрѳннѹтут буолан, Кішіѣхѣ да іҫѣ буолан. Манан—ѣрѣ бѹлпнѣтѣвѣ ѣбѣт Кіні ѣрѣйѣ. Ол ѳстѳммѹт цоннор Христостап бѹруйѹ була сѣтан барап, тѹох да бѹ-

руйу булбатахтара, ол да буоллар муңнабыттара Кініні — хайыҕа олордон, кырбан, сийлэн, алак тутан, саналара туолоҕар дйәри муңнабыттарын кәннә крест маска тараччы тардан тоҕосолобуттара.

Кіні ан — дойдуга кісі буолап кәлбитә иті түсүбәр. Ол әрәри бу сүрдәх сүөл, төсөләх сор, муң буолбута буолой Ийә буолбукка?! Кім маны сатан саныаҕай, Кім ты булап әтиәҕай!?, Ан душаҕың болот дөлө кирі-бә" дйән көнө — кырчыксыт Сүмеон Богородицага әнцит тыллара маина ситән туоллулар.

Богородица крестан арахтатаҕа. Иисус Христос крестка ыйанан туран, сүрдәх муң ісібәр, јйәтин харалтатын умнубатаҕа. Кіні оино таптыр үөрәнәччити көрөн, әттә Ийәтиҕәр: „дахтар! бу уолун аййәнә.“ Ол кәннә үөрәнәччигәр әттә: Ийәң аййәнә бу“. Сонтон ыла сүбу үөрәнәччи Иоанн Богослов Богородицаны Ийә оңостон іп-шә, харайбыта, бу сырдыкка олорбутун туххары.

Айи Тойоммут Иисус Христос Ийәтин түсүбәр кысаммытын өйдү — өйдүбүт, Ийә, аҕа харалтатын түсүбәр ітччә улаханлык кысапых тустахпыт әбәт бисіҕи хайабыт даҕаны

Сордохтор, муңвахтар, әрәйдәхтар, кысалҕалахтар! әрәммәт буолумаң, бары әрәмциҕитин уруң Богородицага. Кіні Бйәтинән биәр әбәт әсиги сүрәххит муңун. Уңар буолуң Кипиәхә, Кіні сататыаҕа, көрдөсөр буолуң Кініні, Кіні бысыаҕа Кіні хайа да Ийәтаҕәр ордук асынылах Ийә әбәт.

Святой азаларбытытан сорохторо әтәлләр, Иисус

Христосу крестан түсәрән көмпүттәрін да кәннә Богородица араһиатаға; оһон Кини бастан көрбүтә Христос тиллибитин, хайа да кеситәбәр урут Кини үөрбүтә Христос тиллибитин көрөн. Атыншык буоловун да саттамат. Кими бастатан үөрдө әтә Аһи Тойоммут Кинини үөрдүмнә?

Иисус Христос тилән, Апостолларыгар да көстөр күнһәригәр, халлаңда да ыттыбыт күнүбәр Богородица кытта бара дйән, Святой азалар әтәлләр.

Глава VI.

Жизнь Богоматери по вознесении Христовомъ.

Аһи Тойоммут Иисус Христос халлаңда ыттарыи сабына Святой Тын Таңараны ытыах буолаң, әһиәтә Апостолларыгар Иерусалим городтан ханна да араһыман дйән. Оһон киниләр араһсыбакка, бирбә бар буолаң, Таңараға үңән, көсүтән оһорбуттара Святой Тын Таңараны; оһно Богородица киниләри кытта бирбә бары. Святой Тын Апостолларға түсәр күпүбәр түснүтә Богородица да үрдүбәр.

Апостоллар, Святой Тын түснүгүн кәннә тарғанан барылттара аһ — дойдү устун, Христос кәекилән ыһағыи билләрәри, доһнору Аһи Таңараға үөрәтәри, әрүстәһи ыбтарары. Богородица халбыта Иерусалим исебәр. Оһон Кини харалтағыи түсүбәр Апостол Иоани Богослов ханна да ырах барбатаға.

Богородица Іерусалим ісізәр олон, асынылах кысалзатын урбута цадаңылар, умнасыттар, ымаңаччылар, тулайахтар, овдовалар тустарыбар. Кіні аныха діәрі ітіннік кысалзалахтарға тусна ордук асынытын көрдөрө турар. Кініні әрәнән, ытыктап көрдөсөр буолаахха.

Богородица бәркә бажарар әтә сотору холбосозун Іисусе Христосу кытта халлаңа. Ол әрәрі, Айі Тойммут Іисусе Христосе сотору ылбатаға Кініні бу ан—дойдуттан; Богородица барынан, Кіні кысанытынан ітәзәйәр кәскіл улахан, бөбөрүбүң түсубар.

Богородица бу ан—дойдуға Христосе кәннәнә олонорун сағына, Кініпән әлбәх цікті суоллар тахсыбыттара; ол ісізәр маннык бара: Бірдә Апостоллар Петр Іоани Богослов іккі Самарія діән дойдуга кәлән, Лидда діән гуорадка Таңара ціәтін Богородица атыбар тутарга көрдөспүттәрә Богородицаттан; Кіні сүбу таңара ціәтзәр кірән, ошон Таңара ціәтін сяті ғыннын діән. Маңыаха Богородица әттә: „барың, үөрүң, Мін онно әсізіні кытта бар буолом“. Кініләр ошо баран, Таңара ціәтзәр кірән көрдүлләр Богородица мөрсөнә ціктітік сурудан турарын. Бу кәннә Богородица Бәйәтә да онно кәлән, мөрсөнүн іннзәр цөн үнән тураларын көрөн, біәрдә бу мөрсөнңә Біәтін благодатнай күсүн.

Айі Тойоммут Христосе ан—дойдуга кісі курдук сылдарын сағына, Лазарь діән кісіні өлбүтүн кәннә тіліннәрбітә бара. Ол Лазарь хойūt Архірей буолап олон:

бута Кипр діән ары—дойдуға. Кіні бәркә бағарар итә, Богородицаны көрүбүң. Ону Богородица білә, Байы-тә барда киниәхә Иоани Богослову кытта, корабль діән алынан. Лазарь архіерей озорбұт арытыңар чубасан істәхтәриә, ағай ұтары сұр-улахан тыял туран, ал-ларың туора салайан тікәрдә Аәон діән хайаға Ма-ны Богородица көрөн өйдөтә Айи Таңара көңүлүңиң бу буоллаға діән, Аәон хайаға озорбұттара әмәғәти таңара оңостор дон. Онно бастан ітәғәйәләрә Аинол-лон діән әмәғәти. Бу доңзо Айи Тойон Таңара ула-ханнык саңаран әлпәтә: „аинолонунан мүммүг кәс-ләр, сүрән барың хайа үрдүгтән әл тікәр сәриғәр Урдүк Айи Таңара Исусе Іһәтин, Маріяны тосуйа“ Бу тылы істән, бары дон байағал кытытыңар сүрән кә-ләң көрдүләр әл тікәбітл, ону кытта алтан діктә үтүө көрүңнәх цахтар тахсан ісәрин. Кәңиләр, Айи Таңа-раны төрөспүт Ма іә бу буоллаға діән, улахан кут-талы кытта Киниәхә чубасан кәләң ыһытытар, хайдах Кини Урдүк Таңараны төрөспүтүн, Бу Таңара хай-тах алтанарын, ханна Кини барын. Маныха Б-горо-дица кәскіллән әлән біәрдә киниләрға Айи Тойоммут Исусе Христос тусун барытын. Маны істән оннобу дон ітәғәйән сүрәхтәннеләр сонно.

Богородица Таңара ыһағын кәскілләбитін үрдү-нән, әлбәх діктә да суоллары көрдөрбүтә онно Ітіні кө өн, ол дон ондук бөбөтүк ітәғәйдиләр Айи Таңа-раны.

Богородица Аәон хайагтан барары туран, онно-

тобу сүрәхтәммит доннору благослови ышан әтгә: Бу дойду Мин аналым буоллун, Мин Уолум, Таңарам Мiәнә Мiәхә биәрбитинән. Манна Уолбун Айи Таңарабын итәбәйән, үтүө майызыланан, Кiви крест ыһабын толорон олорор дон үрдүбәр бар буоллун Мин благодатым. Кiниләр улаханнык әрәйдәммәккә булунар буолохтара тухха бу сырдык ологор кысаналарыш. Мин Уолум асыныта бараныа суоҕа кiниләрбә. Ан— дойду бүтәр үсубар дiәри Мин көмүскәл буолом бу дойдуга, көрдөсөччү да буолом Айи Таңарам иннiбар. Бу бурдук албан Богородица әл исибәр кiрән айаннан тийбитә Кипр арыҕа Лазарь архiereйҕа.

Бiр кәпсәңҕә бар, Богородица Эфесъ да дiән горада сылдыбыта дiән.

Богородица Iерусалимга олорон, сасын устатын туххары субу-субу сылдан үңәр әтә Айи Тойоммут Христос муңнаммыт, көмүллүбүт, тiллит да сiрiбәр, халаңҕа да ыттыбыт Елеонъ дiән хайаҕа. Оччө ыгыктан саныр бәра бу сiрдәри Богородица.

Бу буолабына, бiсiҕi даганы Таңара ологун—Таңара дiәтин ытыкты санан, оһно сүрәбәлцәминә сылдан үңәр буолохпутун сөптөх әбәт, Айи Таңара үтүө көрүтә бiсiҕинi халларымыабын исн.

Глава VII.

Успеніе Богоматери.

Бір дэ Богородица Елеон діән хайаға Таңараға үңән турдабына Архангель Гавріиль Кініяхә көстөн кәләп, рай масын сырдык лабатын туттаран тылзата үс күнүпән Кіні таңаралыаға діән. Маны кытта әттә: „Әйіңи көсүтәр Ән Уолуц, Таңарабыт біеіәнә, архангеллардын, ангеллардын, херувимнардын, серафимнардын, бағы да халланнағы вүстәрдин, көнө да ырыксыт кісіләр душалардын. Кіні ылыаға Әйіңи, Бәйәтін Ійәтін, үөсәңңи царствага, Күпінә кытта оларон, ырахтабылыаи ісін бараммат үйәләр туххары“.

Бу біләріни істән Богородица улаханшык үөрән, сирғә умса—түсән, сүрәңиң түбәңитән Айи Таңараға махтапай әттә: „Басылығым, Мін сөптөх буолбатағым Әйіңи іспәр килләрән туттохпун, Бәйәң Ән кулукун абырабатағың буоллар. Ән Міяхә ітәғәйән туттарбыкын Мін харыстан туттум. Ол тусуттан Мін үңән көрдөсөбүн Әйіңи Үрдүк Ырахтағыбын, муң дойду хараңата осол оңорботун Міяхә. Халланнағы ангеллар сүптү толмои тураллар Ән иннәгәр. Хайтах толлубат буолой Ән иннәгәр буортан айылыбыт кісі, тух да үтүөнү бәйәтін ісәгәр туппатах, Ән, сатап әтләлбәт үтүөбүттән ылытытап ураты. Ән барың әбәт Айи

Төйөн Таңара сунту ачыстах үйә туххары”.

Ыбыс-ырас Кыс — Хотун Богородица баҕарбыта таңаралырын саҕына көрүөбүи бары Апостоллары, ан—дойду үстүн тарҕанан барбыттары. Маны кытта баҕарбыта, таңаралырын саҕына абасы сүрдәх кудуларын кытта көстүбәтиннәр дияп Киниәхә. Бу тусу-бар үңән көрдөстө Айи Төйөнү. Ону кытта көрдөспүтә, Айи Төйөн Иисус Христос Бәйәтә ангелларын кытта халлантан түсән кәлән дунатын Бәйәтін илтиҕәр ылын дияп, урут Киниәхә тыл биәрбитин бысытынан. Бу бурдук үңпүтә Богородица. Үңә турдаҕына, чуҕас бар мастар Кини тоңхойдоҕуна, кинини кытта тоңхойор әтиләр, көнөгүк турдаҕына көвөр әтиләр. Бу циктини биеҕи истан тына—суох мастар Кинини ытыктабыттарын билән. биеҕи тыннах киеләр, сүрәхпит тўҕаҕитән бары бар сәниәбитинән Богородицаны ытыктабат буола-лахшытына, ким буолохнутун сөбүөбүй!?

Кини таңаралыр күнүн ангелтап истан, Таңараҕа үңән, намын — сымнаҕас сүрәҕитән сөбө суоҕунан билимитин, Таңара илтиҕәр турубуун толлубутун сүрәх-пит иҕәр туттахшытына, сатач намын — сымнаҕас сүрәхтәх буолохнут дуо!?

Богородица ангелтан таңаралыр күнүн истан, үөрән, баҕарбытып Айи Танараттап көрдөсөн илти-ҕәр төннүбүтүн кәншә, илтиҕәр бар-поси Кинини кө-рөн улаханлык циктирбән сосуйдулар. Ол курдук Ки-нини Айи Таңара күсә славата икки төбүрүйбүтә. Кини сы-райа урут даҕаны сырдык әтә Таңара благодатынан;

ситои білігін оинозор ордук сырдаи кибайбитә.

Богородица апгел білләрбитнән кәһәтә маңһай Иоаннъ Богословъ Апостәлға, рай маеын лабатын көрдөрөн. Маны кытта кәриәстәтә кинәһа, бу мае лабатын гробул инһизар кини тутан істін діән. Бар да цоңо барыларыгар кәһәтә сөтөрү таңаралырын.

Богородица таңаралырыңар бәләмһәммитә өдөрөр иһтін, сытар да оронун кіәрһәтән, ладаны меһран, әлбәх свһчилары үбаттаран, бәләмһиттә барытын, туох кини көмүләәриңәр сөбтөүүн.

Бу ікки ардыңар Иоанн Богослов білләрдә Иаковъ Апостолға, уру да киеиләрһә Богородица таңаралары җыммытын. Иаков Апостол маны істән, Иерусалимға бар бары ітәһәйһәр цоңо тыллабытын кәһәтә, төсө-әмә әлбәх цоңо кәләһнәр, ытән, — соңон көрдөстүләр Бого-родицаны киниләри тулайахтарынан халларбатын діән. Онуоха Богородица әттә: „ытамаң, хата үөрүң Мін барарбар. Білігін Мін Айи Таңара престолун инһизар туртахыһа, Айи Таңарабын Уолбун да сырай бөрсөммүн кинини кытта үсө үсөкә кәһәтәммін, ордук табыҗастах буоло Мияһә әсиги тускутуңар кинини артан көрдөсөһпүн. Таңаралабытым кәһәтә Мін халларыам—сүөҗә әсигини тулайахтарынан, әсигинһәңәр буолох, бөүтүн да ай—дойдуһу халларыам сүөҗә. . . . Мін көрөр, халхалыр буолом әсигини, көмөләсөр да буолом кысалғаҗа ылларбыттарға“.

Богородица таңаралыр таңасын кәтән, ордубун бар әрә ікки кәтәр таңасын бәрдәрдә киниһә көмөлә-

сөн, Киниттән итіллән сюрбүт іккі умнасыт цахта-
ларға.

Бу курдук Богородица таңарамырыңар бәләмнә-
нән, кәриәе тылын әтән бütәрән олардоғуна, әміскә
арай әтиң курдук тыастах тыал турда, Айи Таңара
ыйағынан ангеллар, ан — дойдү устун тарғаммыт
апостоллары, Өма апостолтан әрә ураты, барыларын
былыттар үрдүләриңәр көтөбөн ағалан турордулар Бо-
городица қиәтин тасығар. Апостоллар онно бәйә — бәйә-
ләрин көрөп үөрдүмәр дағаны, туох түсуғар Айи Та-
ңара киниләри манна ити курдук қиктиик ағалла дйән.
Онүоха Апостол Иоани Богослов қиәттән киниләри
тосуйа тахсан кәпсәтә Богородица таңаралары оларор
дйән. Маны істән, арай оччөбо өйдөстүләр бу ісін Айи
Таңара киниләри ағалла дйән. Қиә ісіңәр крән. Апо-
столлар көрдүләр Богородицаны, оровун үрдүңәр үө-
рән оларорун. Киниләр әттиләр Богородицаға: „Алғы-
стаххын Ән, халлан — сир іккини айбыт Айи Тойбнтон“.
Онүоха Богородица әттә: „Әйә әсиәхә браттарым, Айи
Тойбнунан талыллыбыттар“ . Бу кәннә ыйытта, хайтах
кәлбәттәрин. Айи Таңара күсә бымыттар үрдүләриңәр
көтөбөн ағалла дйән кәпсәбиттәрин істән, Айи Таңара
сүрәғә бағарбыт көрәсүтүн ылыммытыңар, Киниәхә
махтал хайағалы биәрән әттә апостолларға: „Айи Той-
бн ағалла әсиғини манна, мін әттәх-хаммыттан арах-
сар күммәр сататыллыағым ісін . . .“ Маныаха апо-
столлар әттиләр: „Ән Басылык-Хотуммут, ан — дой-
дуға барың туххары биәғи сататыллар әтибит, Айиғи-

пән Айи Тойоммутун Бәйәтин көрөр күрдүк буолам-
мыт. Билигин буолабына, хайтах тулүйан асарыах-
пытый Айи биситтан аражан барабын“. Богородица
әттә: „ытәмаң, Христос доботторо, үөрәләнччиләрә; са-
нарбырбытынан Мин үөрүбүн сарбийымаң, хата үөрүң
Мигин кытта, Айи Таңарабар Уолбар барарбыгтан.
Уцохпун Миәнин, Мин таңыннарбышынап іцан
урарың Геосиманиәяга. Ол кәиннә төинүң Таңара кәс-
кәлин биләрәр сирдәрбитәр. Айи Таңара көцүлә бар
буолабына әсиги Мигин көрөххүт таңаралабытым
кәиннә“. Бу кәиннә Богородица бары апостоллары
бир-бир бәйәтиәр ыңыран—ылан благослови зынна
кәинләри.

Богородица таңаралыр күнүбар, сарсыларда тох-
сус часка әлбәх свәчилары убатан апостоллар Таңара
ырыатын ылы түрбүттара. Онтон Богородица Таңа-
ралары, Айи Тойону Исусе Христосу, көсүтәп сышы-
та кәәрбәшпәт оронун үрдүбар. Бу сыттабына, әмискә
арай тухтабар да ордук сырдык сырдан, ону кытта
Айи Тойон Исусе Христос, ахсана суох әлбәх ангел-
лардын, Богородица тусун урут биләрбит сгәтәйдәр,
душалардын да хаалантан тусән кәлән чузасата Бәй-
әтин Ыбыс— ырас йәтибар, Богородица Исусе Христо-
су көрөн, үөрбүт сүрәбиттан әттә: „Душам Миәнә үр-
дәтән хайбыр Айи Тойону, тыным да Миәнә үрдә
бысыр Таңарам тусубар, намтабыт кулутун тапты
көрбүтүбар. „Бу тылы кытта оровуттан өвдөйөн үцтә
Айи Тойоңо. Бу кәиннә әттә: „Айи Тойонум, Таңарам

Міәнә, алғыстах Ән славалах атың, Ән Міңін ду-
она—суох кулуккун талбытың кісі да кыайан санабат
оңорулар ыбсан Айіәхә Ійә буолохун. Азын Міңін
Ырахтаым бараммат ұйәләх царствагар. Ән біләңін
әбат Мін Айіңін бүтүн сұрахшівән таптабынцын, тут-
тарбыккын да харыстабынцын; біліңін әйәләхтәк ылан
тут Мін тыммын, халхала Мінңін хараңа дойдуттан,
сатана күсәлүрүн біліміәхпін“.

Маныха Айі Тойон әттә Кініәхә: сатана күсә Ан
атахтарғынан кыйаылыбыта, онөн саната суох бу
сіртән арахан, толлубакка халлаңа кір. „Онсуоха Бо-
городица әттә: „Айі Таңара бәләм сұраңым Мінә,
бәләм. Буоллун Міәхә Ән әһнәтәң хоту“. Бу тылы
әтән, улахан үөрүпү кытта ыбыс—ырас душатын
Айі Тойон ілітәәр туттаран таңаралата.

Айі Тойон душатын ылан көтөбөн ыттан барда
халлаңа. Ангеллар буолағына үрдүк ырыаны ылан
барбытгара онно.

Бу діктіні апостоллар көрөн, үөрүләріттән өйдө-
рүттән тахсыбыт курдук буолап, өр көрө турбуттара;
урут Христос халлаңа ыттыбытын көрөн турбутта-
рын курдук. Ол кәннә ой ылан „Айі Тойоңдо төңхойон
баран, әрвәллән, Богородица уңоғун көрбүттәра, сы-
райа арай, күн сыраығын курдук сырдан, ону кытта
ыбыс—ырас уңоғуттан кісі сатән әһнәт үтүө сыт
тахсан тарғанна қиәләрін ісівәр.

Сопно, Богородица уңуоғар кәлбіт ыалцаачылар
үтуөрәр буоллулар; хәраға—суохтар харахтанғылар,

кулбағынан істібат кісіләр істәр буоллулар, атаҕа — суохтар атахтаннылар, абасы муңнабыттара босхоннулар.

Бу маннык ҕикти суол ортотуҕар Апостоллар Таҕара ырыатын ылы-ыллы, Бого родица уңуоҕун көтөҕөн іца — бардылар урар сирҕа — Геосияманіяга, Байятә әштітін курдук.

Богородица уңуоҕун үрдүнән, Кішіні тiрдән да ісәр цон үрдүнән сырдык былыт төгүрүйән баран існiтә. Ол былыт ісiттән ісiлiбiтә ангеллар ҕикти ырыалара.

Христосу ітәҕәйбәтәх жидтар маны істан, көрөл Христос ійәтін уңоҕун мәныны кытта тiрдән ісәлләр буолаҕа дiән сөҕөн, ошон кiнiләр даҕаны баран ісiләр ітәҕәйбәччiләр кiннiләрiттән. Онтон Христосу ітәҕәйбәтәх архіерейдар үөрәхтәхтәр іккі маны барытын бiлән өстөх саналарыттан, улутук майҕыларынан ытгылар байәләрiн кулуттарын іккі сәри кісіләрi апостоллары дәлбi кырбаң дiән, Богородица уңоҕун уокка бiәрiң дiән, тiрдән ісәр цоннору үрән кәбісiң дiән. Бу кулуттар іккі сәри кісіләр онү оңорору ҕыммыттарыҕар, арай Богородица уңоҕун үрдүнән, тiрдән да ісәр цон үрдүнән ісәр сырдык былыт халлантан тјсән халха буолла. Онтон іадәні оңоруох буолбут кісіләр хараҕа — суох буоллулар.

Бу кiннә былыт әмiә, Айi Таҕара көңүлүнән үсә көтөҕүллүбүтүн кiннә, сонно бiр Христосу ітәҕәйбәт жидтар аҕабыттара Аәонiя дiән, суол устун түбәсә

кәлән исән, Богородица уңоғун көрө-түсән, өс сана-
тыттан, көрөх бәтәрә өттүнән ыкса кәлән ілітін унм.
Богородица уңоғун самнарары ғыммытыбар, іккі ілітә
іккән кіәр—быстан ыйаннылар Богородица гробу-
бар. Аония сирвә түсән ысытата: „алдархай миаххә,
а цархай! абыраң миңин Христос кулуттара!“ онуохо
Петр апостол әтгә киниәхә: „чә, бу туғу бағар-
быксын ылың . . . , бисеңи әйиңин үтөрдөхпүтүн са-
таммат, көрдөс Айи Тойоммутун, Кини әрә үтөрдтәвинә
үтүөрдүөбә әйиңин; ол әрәри, ән Кинини ітәғәйәліккинә Кі-
ни да үтүөрдүө —суоға“. Маныха Аония әтгә: „ітәғәйә-
бин, Кинини бар Пророктарынан биләрилібит ән—дой-
ду Бысаччыта—Христос. Бисеңи урут дағаны, Кини Та-
ңарә Уола буслатаҗа дән биләр—әтибит; ол әрәри өс
санабытыттан, Киниәхә күнүзүрбүттән, өйбүт хара-
ңатыйан, бағарбатахыт Кинини Таңаранан әттан ылы-
нахшытын; ол да ісән өлөрбө бу руйдабыпкыт. Кини
буолағына, Таңаратын күсүнән үсүс күңүзәр тилән,
Киниәхә өстөммуттәри барыбытын сәтынан сапта. Бисе-
ңи тиллибитин кистәх буолбушутун, Кини кәтәбилібар
турбут киеләрвә харчы биәрәммит, ол әрәри, Айи Той-
он ңиктик тиллибит сурағы кыайан тохтопшотубут“.
Бувүрдүк Аоний урукку айылах суолун биләнән да
оңорбут айытын кәмсінән турбутун апостоллар көрөн,
істән, үөрдүләр, ангеллар да айылах кісі айытыттан
вәмеиннәвинә үөрәлләрин күрүк.

Петр апостол әтгә Аонияга іліләрін төрдүн быстан
хәлбыт іліләривәр сысыара-тутан, Богородица атын

аттан көрдөс діан. Аэоний олжурдук гыммыгыбар ілі-
ләрә сонно осөн үтөрдүләр.

Хараға да суох болбут цонтон ітәҗәйән көрдөс-
пүттәр әмиә харахтаммытара сонно.

Богородица Айі Тойоһну Христосу төрөтөрүн са-
зына үөрүнү ағалбыта бүтүн ан—дойдуга; таңарала-
быт да күнүбәр бағарбатаға кім—әмә санарған ха-
лыахтарын; бәл Кініәха өстөммүтәрі, ітәҗәйән көрдөс-
пүттәрин кәһнә асынылахтык абрабыта, үтүө Іһә буо-
лан.

Апостоллар Богородица уңоғун Байәтә ыһбыге
сірібәр уран, інің анын улахан тасынан бүбәстәләр.
Бу кәһнә үс күн туххары Таңара ырыатын ылы тур-
бүтара Есвөродица уңоғун үрдүбәр. Ону кытта хал-
лантан ангеллар да ырыалара ісіләр үтіләр.

Айі Таңара цасалынан Богородица таңаралыры-
бар кәлбәтәх апостол Өома үеүс күнүбәр кәһнә, Бо-
городица тыннағын баттабатым діан курутуйан бәр-
кә ытабытыбар, сорох апостоллар сүбәстәләр кіннәхә,
Богородица гробун асән, сәтар ыбыс—ырас уңоғун
көрөн сәтатылыннын діан. Бу сүбәнән барылар ба-
раннар, Богородица ішін айағар урбүт тасгарын ылан,
гробун асән көрбүттәрә, арай Богородица уңоға суох
әбіт. Маны көрөн ціктірбән, үңән көрдөстүләр Айі
Тойоһну, Богородица уңоға хавна бәрнә біләрдин
діан.

Бу кәһнә, сол киясә асы олорон, Христос
атыбар, куогуларын бысытынан, хәббы өрө көтөбөп,

Троица Таңара атын атырдан турдахтарына, әмискә
ісітпеләр үсә ангеллар ырыаларын; харахтарын ол
дәккә кәбісан көрдүләр, арай бу, саяғын үрдүгәр, тө-
сүмә әлбәх ангеллары кытта, Богородица әттин — хан
нын кәлән турар әбиг, кәсі сатан әлпәт сырдығынан
сырдан. Кәни әттә апостолларға: „үөрүң, Мін әсәғини
кытта бар буолом бары күннәрүит үсәтығар“. Ма-
ныаха апостоллар улаханлык үөрән әттиләр: „Бәрт
Святой Богородица көмөлөсөр бул бәсәхә“!

Богородица бузурдук халланган түсән кәлбәтин
көрөн, бәйәләрдә да биллеләр, бәсәхә да билләрдиләр Та-
ңара Кәнини тәләннәрән, әттин — ханнын халлаңна
ытыарда дән. Атыннык буолоғун да сатамат.

Айи Тойоммут Христос бәсәғини бысыағын ісән Кә-
нитән кәсі буолан төрөбүтүн кәннә, хайтах Кәни
әтә — хана буорға сытыаға әтәй, амә кәсі бәғини күрдук.

Богородица тәлләх тустағын Святой Давид да
Прәрок урут әппитә бар.

Богородица таңаралабыта сәттә-уон сасын сә-
тән-әрдәғинә, Спасов ыйыи уон-ордуға бәсәс күнүғәр.

Үтө асынылах халланнағы Иәбиг бәсәғинә Бого-
родица таңаралабытытан ыла аныаха дәәри, ілә да
көстөн, Бәйәтин мөрсүөннәривән дағаны, билләбәтинән
дакәсі өйүғәр сүрәғәр дағайан бәәрбиг, көрдөрбүт үтүө-
түн, асынытын, ким сатан аған сәтәғәй! Кәни цон үрдү-
нән тарғаппыт үтүө — бәритә ікәи асыныта ахсана-суох
әлбәх әбәт. Олтон Айи Тойоммут иннәғәр тураи бә-
сәғини көнө әстәбәләттән көмүскүрә, бәсәғи айылахтар

туснутуҕар көрдөсөрө төсөҕө да уларыһбат, төсөҕө да тохтобот абат, байабит әрә бисізі, анна-ахтыбат бурдук буоларбытынан, бе санабытынан, хара майҕыбытынан Кіні көмүскәлітгән туорабат буолаһытына.

Бу буолаһына, Кіні бу сырдыкка олорон майҕыламмыт үтүө майҕытын, толору намын — сымнаҕастык Байәтін туттубутун, әрәйи — муңу сасын үстатын — туххары сүрән тулуһбутун, олорбут олоһуттап билән, ону барытын сүрәһитиҕар түсәрәммит, ол хоту кыайарбытынан майгыланан, онди сунгу ытыктыр буолохпунтун сөптөх абат халланнағы Йәбит Богородицаны. Оштоо Кініни көрдөсөрбүтүн, артасарбытын төсөҕө даҕаны кәбисә сүөх тустаһпыт; Кіні атыҕар кәләр күннәри тыннах олорорбут туххары Күннәхә сөбүләннәринән асаран ісәх кәриңнәһит. „Ытыктыр“ дийн бу буолар. Уоспунан әрә ытыктыбыт дийн әтәрбит, ол ытыктыр майҕыҕа майҕылабас.

Халлан үрдүнәҕи Йәм миәнә! Айиҕин сөптөхтүк ытыктаһцын Байәң көмөлөсөңңүн, тыннаҕым туххары араҕыма миҕитгән, өлөр күммәр кәбисәмә миҕин, өлбүтүм кәннә Айи Таңарам сырдыҕа бар сиріҕәр тиксәр миҕин. Ан — дойду Басылык — хотуна! көмүскәл буол миң туснар Айи Таңарам иннәҕәр. Миң айылах көрдөсөрбүн кіәр — ҕыныма асынылаҕың ісін.

